

DORU NASTASĂ

**PROGRAMUL DISCUȚIEI DESPRE
*UNITATEA CREȘTINĂ, ECUMENISM
ȘI SINODUL DIN CRETA***

COORDONATELE UNUI ECUMENISM ORTODOX

„Un Domn, o Credință, un Botez”

București - 2023

© Doru Nastasă

<https://www.unitateaortodoxa.ro>

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

NASTASĂ, DORU

**Programul discuției despre unitate creștină, ecumenism și Sinodul din
Creta : coordonatele unui ecumenism ortodox / Doru Nastasă. - București**

: Total Publishing, 2023

Conține bibliografie

ISBN 978-606-9643-41-9

Cuprins

Cuvânt înainte 5

- I. Temele majore ale unei discuții despre unitatea creștină 7
- II. *O teologie ortodoxă a unității creștine* 10
- III. Problematizarea unității creștine 11
- IV. *Un Ecumenism ortodox. Ecumenismul intern al Părintelui Stăniloae. Un Program Ortodox de Dialog* 13
- V. Ecumenismul, cadru inoportun de dialog. Problemele Ecumenismului 16
- VI. Problemele Sinodului din Creta 20
- VII. Următorii pași în Ortodoxie pe subiectul unității creștine. Un Sinod al Unității Creștine 22

Cuvânt înainte

Discuția despre unitatea creștină a ajuns în Biserică la un capăt de drum și nu poate fi continuată din interiorul circuitului teologic ortodox istoric. Efortul Ecumenismului garantează această realitate. Părintele Stăniloae ne spune că trebuie început în Ortodoxie un nou drum teologic, o cale nouă, a unei teologii mai eficiente, pentru a soluționa unitatea creștină. Și astăzi asta trebuie să facem, să găsim o soluție corectă la ce a spus părintele Stăniloae, legat de o teologie mai eficientă, pentru împlinirea unității creștine, soluție care poate veni din exteriorul teologiei. Soluția unității creștine stă în viitor, nu în trecut. Astăzi trebuie începută în Biserică o discuție largă, legată de unitatea creștină, pentru a discuta problema semnalată de părintele Stăniloae, legată de limitările istorice din analiza ortodoxă, cauză a lipsei de unitate creștină, adică despre coordonatele unui ecumenism ortodox.

Pentru a discuta despre unitatea creștină este nevoie de crearea unui cadru, a unei agende și a unui program al discuției. Lucrarea este un program al unei discuții despre unitatea creștină, adică o organizare largă a discuției, a abordării soluționării acestei probleme a unității creștine. Capitolele expun pe scurt agenda tematică pentru fiecare punct major din această discuție, alături de referințele bibliografice necesare discuției, referințe aduse din teologia propusă pentru subiect:

- I. Temele principale ale discuției – o agendă a temelor majore a discuției despre unitatea creștină.
- II. O teologie ortodoxă a unității creștine – în capitol am enumerat lucrările aduse pentru subiect, ca parte a teologiei ortodoxe propuse pentru unitatea creștină.
- III. Problematizarea unității creștine – o agendă a discuției despre problematizarea unității creștine.

- IV. Un *Ecumenism ortodox*. *Ecumenismul intern* al Părintelui Stăniloae. Un *Program ortodox de dialog* – o agendă a ce presupune de fapt un Ecumenism ortodox.
- V. Ecumenismul, cadru inoportun de dialog. Problemele Ecumenismului – o agendă a problemelor majore din Ecumenism.
- VI. Problemele Sinodului din Creta - o agendă a problemelor majore ale Sinodului din Creta.
- VII. Următorii pași în Ortodoxie pe subiectul unității creștine. Un Sinod al Unității Creștine - o agendă a următorilor pași ai Ortodoxiei, în această discuție a unității creștine.

Biserica are nevoie de unitate într-un subiect de o complexitate unică, milenară, de o complexitate care nu poate fi gestionată în cadru redus, izolat. Iar această unitate nu va fi obținută decât prin împlinirea sobornicității-dialogului intern al Bisericii, și prin asumarea sinodală a ceea ce Biserica are deja în sine, ca direcție, ca problematizare, ca analiză. Discuția despre unitatea creștină este atât de larg răspândită, încât are nevoie de un cadrul al discuției, de un program și o agendă în care să fie discutată. Și neapărat, are nevoie de discuții comprehensive, de discuții organizate, de un Sinod al Unității Creștine, de o unitate a Bisericii pe subiect.

Am creat acest program tocmai pentru a sprijini o astfel de discuție, care altfel ar rămâne fără suportul necesar de organizare tematică, și ar fi purtată la întâmplare, pe un subiect răspândit în aproape fiecare direcție a teologiei, și nu numai. Agenda propusă este consolidată în lucrările aduse ca parte a teologiei propuse pentru unitatea creștină, și ajută la navigare pe subiect, dar și în cadrul lucrărilor.

Doru Nastasă,
București, 2023

I. Temele majore ale unei discuții despre unitatea creștină

Obiectivele generale ale unui Sinod sau ale unei discuții pe subiect sunt înțelegerea problemei, a cadrului discuției și propunerea unei direcții/strategii și a unui cadru logistic de soluționare. Mai jos sunt temele principale care trebuie abordate într-o astfel de discuție:

1. *Problematizarea unității creștine.* În primul rând trebuie să existe o discuție generală asupra înțelegerii problemei unității creștine - asupra naturii acesteia. Astăzi nu există o teză de problematizare a naturii problemei unității creștine. Acesta este primul punct într-o agendă de discuție.
2. *Coordonatele generale ale unui Ecumenism ortodox.* Discuția despre dialogul ecumenic este răspândită în nenumărate direcții, cadrul general al discuției, domenii de intersecție, management, management organizațional, comunicare, argumentare, analiză, coordonatele istorice ale discuției despre unitatea Bisericii, altele. Toate aceste domenii trebuiesc discutate într-o problematizare autentică a ce înseamnă coordonatele unui Ecumenism ortodox.
3. *Coordonatele teologice ale unui Ecumenism ortodox, conform tezei și direcției date de Părintele Stăniloae,* cu privire la necesitatea unei evoluții teologice majore, la necesitatea unei noi școli teologice, a unei noi teologii. Este

cumva teza de bază a unui Ecumenism ortodox, teză care este ignorată astăzi de ecumeniști.

4. *Un audit al Ecumenismului actual.* Unde este Ecumenismul actual într-o analiză largă asupra direcțiilor menționate anterior, raportat la coordonatele unui Ecumenism ortodox?
5. Implementarea unui Ecumenism ortodox într-un *Program ortodox de dialog.*

Conceptul de unitate este unul excepțional de puternic. Pe mâna neteologilor sau pe mâna unor teologi adepți ai unei teologii socializate ajunge o ispită apocaliptică, raportat la dogma ortodoxă. Când discutăm despre unitate primul lucru pe care trebuie să îl aducem este cadrul discuției, fiind o discuție extrem de sensibilă, care poate degenera în erezii apocaliptice.

A propune un cadru de discuție pentru unitate nereglementat puternic, pentru a preveni evoluția discuției de la unitate în adevăr la sincretism și relativism religios, nu înseamnă decât să sădăm și să udăm noi înșine sincretismul și relativismul religios universal. Egal cu această discuție, noi, Ortodoxia, trebuie să prevenim un viitor universal într-un sincretism religios.

Neatenția în discuția despre unitate poate duce la o cădere religioasă generalizată. Astăzi discuția despre unitatea creștină trebuie să conțină o parte legată de limitele acestei discuții, legată de cadrul în care discuția despre unitatea creștină nu va degenera în erezii apocaliptice, alături de discuția despre problematizare, management și despre dimensiunea teologică a acestei probleme.

Așteptările mele de la un astfel de program sunt ca în Biserică să se ajungă la o discuție largă, la o problematizare corectă asupra temei și la decizii care să aibă un fundament corect de analiză, care să aducă o direcție corectă Bisericii, în toate dimensiunile problemei. Sunt ca Biserica să aibă unitate într-un subiect de o complexitate unică, de o complexitate imposibil de gestionat în izolare, în forum redus, sau printr-o presupusă pricepere asupra unei probleme care nu a fost rezolvată de nimeni în istorie. Sunt pentru depășirea inerției istorice, în care Biserica este astăzi blocată atât instituțional, cât și ca direcție. Sunt pentru a privi la viitor și nu doar la trecut, așa cum părintele Stăniloae a învățat.

Biserica trebuie să aibă unitate în acest subiect și aceasta se va întâmpla numai în urma unei teze care să aibă puterea să aducă unitate, care să reușească să atingă direcțiile și strategiile de soluționare necesare pentru problemă și a unui Sinod care să aducă o dezbateră și întreaga critică a Bisericii pentru subiect. Acesta este unul dintre obiectivele lucrărilor scrise, de a aduce o problematizare și unitate pe un subiect unic în istoria Bisericii, unitate care trebuie obținută nu doar teologic, ci și asumată instituțional în Biserică.

Temele sunt urmărite în programul propus pentru discuție, prezentat în continuare, alături de mențiunile bibliografice pentru fiecare temă.

II. *O teologie ortodoxă a unității creștine*

Marea problemă a Ortodoxiei legată de Ecumenism este că Ortodoxia nu poate astăzi să conducă această discuție universală despre unitatea creștină. Iar pentru aceasta are nevoie de o discuție internă, de o problematizare a subiectului, de o teologie, de o poziție, de un Sinod al Unității Creștine, care să fi adus o dezbatere mult necesară pentru discuție. De o teologie ortodoxă a unității creștine.

Astăzi, Ortodoxia are o responsabilitate universală pentru a conduce corect această discuție despre unitatea creștină, într-un cadru care să permită o unitate în adevăr și nu o degenerare universală în erezii apocaliptice. De aceea Ecumenismul a fost profetizat ca fiind „erezia ereziilor”, pentru potențialul distructiv, dar și pentru faptele, instanțele aduse în acest sens greșit, legat de teologia ecumenistă sincretistă și legat de inițiativele interreligioase de comuniune.

Lucrările scrise pentru temă își propun să aducă o teologie completă asupra unității creștine, o teologie dezvoltată în toate dimensiunile necesare acestei discuții, cadru de dialog, problematizare, management și teologică. Toate temele considerate de mine necesare pentru această discuție sunt tratate pe larg în volumele publicate, adăugate mai jos (și online, <https://unitateaortodoxa.ro>). Sunt *o teologie ortodoxă a unității creștine*.

1. „Unitatea Creștină în Ortodoxie” (2023)
2. „O Catedrală teologică a Unității Creștine” (2023)
3. „Biserica Una, Ortodoxă, și Ecumenismul” (Agaton, 2022)
4. „Unitatea Creștină și Catholicismul” (Agaton, 2022)
5. „Unitatea Creștină și Protestantismul” (Agaton, 2022)
6. „Mărturia harului și a comuniunii” (Agaton, 2022)
7. „Unitate, Cincizecime, Biserică” (Agaton, 2022).

III. Problematizarea unității creștine

Unitatea creștină are astăzi în Ortodoxie o problematizare greșită. În unitatea creștină nu este vorba despre ce este teologic în istorie, ci despre ce nu este în istorie. Astăzi trebuie completată teologia-analiza istorică, nu doar recapitulată în inerție. Aceasta este afirmația fundamentală pentru această temă.

Nu avem unitate creștină pentru că nu avem o analiză și o soluție la problema diferențelor interconfesionale în argumentul teologic. Și ce trebuie să facem astăzi este nu să mizăm pe fluiditatea unui dialog, care doar permite accesul mai ușor la informație precum și confruntarea mai bună a unor informații-argumente istorice, ci să mizăm pe analiza din spatele dialogului.

Nu dialogul este soluția unității creștine, ci analiza și calitatea informației ce îl susține. Dialogul de astăzi este un dialog nesusținut în analiza necesară. Ce puncte trebuie adresate în discuția despre problematizarea unității creștine?

1. *Calitatea* problemei
2. *Natura* problemei
3. *Localizarea* problemei
4. *Factorul declanșator* al unității creștine
5. Un *audit intern teologic* pentru această discuție
6. *Actualul teologic* în discuție și *necesarul teologic* de acoperit
7. *Strategii de soluționare* a diferențelor interconfesionale
8. *Dirjecțiile de urmat* în această discuție: management teologic-analiză, problematizare, management organizațional, argumentare, integrare, altele.

Confesiunea care va aduce acest argument pentru unitatea creștină va aduce un argument pentru propria confesiune, ca fiind unitatea așteptată de creștinism. Doar din unitate poate izvorî corect acest argument al unității creștine. Doar prin lucrarea Duhul Sfânt se va putea aduce un astfel de argument. Ortodoxia trebuie să aducă acest argument al unității creștine care să arate către sine.

Bibliografie:

1. Doru Nastasă, *Unitatea creștină în Ortodoxie*, Cap. I, *Problematizarea Unității Creștine*, pp. 9-60.

IV. Un *Ecumenism ortodox*.

Ecumenismul intern al Părintelui Stăniloae.

Un *Program Ortodox de Dialog*

Mișcarea ecumenică nu a adus nimic din ce trebuia să aducă la nivel de precerințe pentru o astfel de inițiativă. Mișcarea ecumenică este o inerție, nu o analiză, nu un status, nu o direcție autentică pentru subiect. Pe scurt, teza mea cu privire la temă este că *lipsa unității creștine este cauzată de o lipsă-limitare de analiză teologică în teologia ortodoxă*, lipsă care se observă în argumentele ortodoxe, pentru care analiza s-a oprit în diferite puncte - analiză care poate fi continuată doar din exteriorul teologiei. Pe partea de management lipsește un management autentic al progresului teologic necesar acestei discuții. Pe partea de cadru a discuției și logisticii dialogului lipsește un format corect de dialog și limite corect setate. Iar pentru problematizarea generală a discuției nu există nimic în acest sens.

Ce puncte trebuie adresate în discuția despre un *Ecumenism ortodox*, adică despre cadrul unei discuții despre unitatea creștină?

Statusul teologic actual, legat de unitatea creștină:

1. *Problematizarea teologică* (capitolul anterior)
2. Problematizarea largă asupra *direcțiilor necesare* în discuție
3. Necesarul de *management teologic*
4. Necesarul de *management organizațional*
5. Necesarul de *integrare exterioară*
6. Necesarul de *argumentare internă și contraargumentare*

7. *Constrângerile unei discuții interconfesionale*, cadrul autentic al desfășurării unei astfel de discuții
8. *Necesitatea unei catedre teologice* pentru unitatea creștină
9. *Necesitatea unui Program ortodox de dialog.*

Ecumenismul intern al părintelui Stăniloae¹:

1. Este necesară o nouă teologie în Ortodoxie
2. Este necesară o teologie mai eficientă
3. Noua teologie trebuie să poată pune în valoare argumentul istoric ortodox
4. Nu se poate face din interior, trebuie făcută din exterior.

Un Program Ortodox de dialog:

1. Este nevoie de o instituție ortodoxă de dialog, gândită special pentru acest lucru
2. Instituția trebuie să aibă precis stabilite cadrul-misiunea-limitele în care poate lucra

¹ Părintele Stăniloae a adus o frază emblematică pentru această discuție a unității creștine, frază ce trebuie menționată în capul discuției, care arată această necesitate teologică de evoluție: „Mișcarea ecumenică nu ar putea să contribuie la refacerea unității Bisericii lui Hristos **decât dacă Ortodoxia ar dezvolta o teologie care să impună, în mod convingător, adevărul integral și deplin eficient al lui Hristos întregii lumi creștine.** Căci acest adevăr nu se poate constitui din învățături *contrastante.*” (*Ortodoxia și internaționalismul religios*, preluare din *Omagiu memoriei părintelui Dumitru Stăniloae*, Ed. Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 1994) Cred că este singura frază existentă astăzi în Ortodoxie care să deschidă corect această discuție despre direcția în care mergem pe subiect. Cred că astăzi doar atât avem pe subiectul unității creștine și de aici trebuie să construim de fapt tot demersul. Arată către viitorul teologiei, nu către trecut.

3. Programul ortodox de dialog ar trebui să aibă câteva direcții-comisii
 - a. Comisie *teologică*, pentru analiză-audit-evoluție teologică
 - b. Comisie pentru *distribuirea teologiei*, pentru a permite accesul rapid la teologia ortodoxă întregului creștinism
 - c. Comisie de *dialog*, pentru logica dialogului
 - d. Comisie de *management*, pentru a asigura un management viabil.
4. Programul trebuie să aibă transparență largă în Biserică.

Bibliografie:

1. Doru Nastasă, *Unitatea creștină în Ortodoxie*, Cap. I, *Problematizarea Unității Creștine*, pp. 9-60, Cap. III.2, *Moștenirea lăsată Bisericii, legat de unitatea creștină. Un Ecumenism ortodox*, pp. 78-85.
2. Doru Nastasă, *Biserica Una, Ortodoxă, și Ecumenismul*, Cap. II, *O fundamentare a poziției ortodoxe asupra Ecumenismului*, pp. 75-310.
3. Doru Nastasă, *Unitatea creștină și Catholicismul*, Cap. III.3, *Următorii pași teologici principali în Ortodoxie cu privire la dialogul cu catolicii pentru unitatea creștină. Ecumenismul ortodox intern*, pp. 447-474.
4. Doru Nastasă, *Unitatea creștină și Protestantismul*, Cap. IV, *Ecumenismul ortodox nu a început încă în mod autentic*, pp. 375-406.
5. Doru Nastasă, *Unitate, Cincizecime, Biserică*, Cap. III, *Sinodul Unității Creștine în Ortodoxie*, pp. 221-232.

V. Ecumenismul, cadru inoportun de dialog. Problemele Ecumenismului

Principalele puncte de discutat sunt:

1. Probleme teologice
 - a. Nu are o problematizare teologică asupra limitărilor din fiecare teză istorică divergentă, o listă a dificultăților de depășit
 - b. Nu are o listă a tezelor majore de refăcut
 - c. Nu are un management teologic general autentic
 - d. Nu are o înțelegere asupra strategiilor de soluționare a divergențelor teologice, la nivel de argument, contraargument sau comunicare
 - e. Nu are o teză ecumenică a unității, a raportului față de unitate al altor confesiuni, ci se bazează pe o istorie teologică larg disipată intern, care nu a fost gândită ca o teză legată, coerentă, largă, asupra unității creștine.
 - f. Nu avem o teză largă în Ortodoxie asupra unității creștine.
2. Probleme de management
 - a. Nu are expertiză în management, pentru gestionarea autentică a programului de dialog
 - b. Nu are un cadru autentic de management
 - c. Nu are o instituție care să corespundă unor standarde de management autentic a unei astfel de instituții organizate, cu expertiză largă în afara organizației Bisericii

d. Organizația Bisericii este presupusă a fi deplin acordată și în deplină funcționalitate conform standardelor unei organizații complexe care să poată răspunde la o astfel de cerință.

3. Probleme de cadru general al discuției

a. Are un cadru general greșit definit pentru discuția despre unitate, propunând o unitate care poate fi orice, care poate fi o interpretare particulară fiecărei confesiuni

b. A deschis o discuție mult prea largă despre o unitate generală, abstractă, o discuție nemărginită corect, fără limite corect setate

c. Poate devia în erezii apocaliptice și a făcut pași largi în această direcție

d. A mutat discuția de la adevăr la unitate conceptuală, la sincretism și relativism universal

e. Ecumenismul a adus o degenerare largă a discuției în sincretism și relativism teologic, ducând la erezii apocaliptice²

f. Ecumenismul a trecut de la conceptul general de unitate la fapte, fiind deja ce numim *erezie*, dar și *erezia ereziilor*.

4. Probleme de management organizațional

a. Biserica nu are expertiză în management organizațional pentru a putea susține teze precum primatul și nici organizații largi, complexe, gândite să poată

² Crislamul, unirea protestantismului în CMB (Consiliul Mondial al Bisericilor), alte inițiative de unitate în afara Ortodoxiei, cadrul sincretist și relativismul general aduse de Ecumenism sunt abateri istorice care dau Ecumenismului în mod corect numele de „erezia ereziilor”.

susține un astfel de dialog.

- b. CMB și dialogurile interconfesionale nu sunt susținute corect la nivel de management organizațional.

5. Probleme de comunicare

- a. Nu există o teză largă, un audit larg asupra comunicării și stilului ortodox de comunicare la nivel de eficiență, la nivel de claritate, la nivel de calitate a comunicărilor.

6. Probleme de argument și contraargument

- a. Nu există o listă a argumentelor teologice cu probleme, o listă a argumentelor și contraargumentelor de refăcut, a direcțiilor de refacere.

7. Probleme de integrare

- a. Nu există lista de domenii de intersecție cu care să se creeze o punte pentru gestionarea mai ușoară a problemelor și tezelor din Ortodoxie.
- b. Nu există o analiză autentică a necesarului exterior teologiei, a ce trebuie importat în teologie astăzi.

8. Probleme de execuție, interne

- a. Abateri prin comuniune interconfesională
- b. Abateri teologice prin existența unor eclesiologii ecumeniste care propun relativism eclesiologic
- c. În mare o degenerare teologică largă la nivel de comuniune, abateri canonice, cadru de dialog care promovează și susțin o comuniune greșită.

9. Probleme de acord și unitate a Bisericii - tulburarea Bisericii

- a. Biserica nu este de acord cu Ecumenismul actual, invocând în special abaterile teologice, acțiunile greșite interne și externe, dar și degenerarea universală în crislam, unitatea protestantă și alte inițiative similare.
- b. Biserica nu este în acord pe acest subiect, nu are unitate pe subiect
- c. Afectarea unității Bisericii, promovându-se unidirecțional o direcție-inerție istorică, limitată, prin Sinodul din Creta.

Bibliografie:

1. Doru Nastasă, *Biserica Una, Ortodoxă, și Ecumenismul*, Cap. II, *O fundamentare a poziției ortodoxe asupra Ecumenismului*, pp. 75-310.
2. Doru Nastasă, *Unitatea creștină în Ortodoxie*, Cap. I, *Problematizarea Unității Creștine*, pp. 9-60.
3. Doru Nastasă, *Unitatea creștină și Protestantismul*, Cap. IV, *Ecumenismul ortodox nu a început încă în mod autentic*, pp. 375-406.

VI. Problemele Sinodului din Creta

Tema unității creștine este abordată greșit în Ortodoxie, în special în Sinodul din Creta, într-o inerție a unei dreptăți teologice istorice neînțeleasă, nicidecum într-o luciditate a unei înțelegeri actuale a statusului autentic al dialogului, într-o reevaluare largă internă, pentru a avea o analiză asumată în unitatea Bisericii pentru temă și problemă.

Principalele puncte de discutat sunt:

1. Este un Sinod care are în mare trei idei principale pe subiectul relațiilor Bisericii Ortodoxe cu lumea creștină și unitatea creștină: continuarea dialogului, CMB ca instituție fundamentală a dialogului și dialogurile interconfesionale. Aduce o abordare incorectă pentru o astfel de temă.
2. Nu are un document de analiză și problematizare a subiectului unității creștine, nu are fundamentul necesar unui astfel de Sinod, fiind cumva nesușținut în fundamentul de analiză, deschizând o discuție despre unitatea creștină, dar fără o minimă analiză pe subiect.
3. Are o problemă largă de direcție, nereușind să dea Bisericii o direcție corectă pe subiectul unității creștine.
4. Are o problemă largă legată de lipsa unității Bisericii pe subiect, lipsind integrarea criticii Bisericii în această discuție.
5. Are un fundament de votare greșit care transformă Biserica din unitate în democrație-autocrație.
6. Are o problemă dogmatică explicită, afectând *declarația despre unicitate a Bisericii și argumentul logic al unicității Bisericii*, prin acceptarea numelui altor Biserici

acceptându-se și calitatea lor de Biserică, dar și negarea unicității Bisericii.

7. Are o problemă dogmatică de poziționare eclesiologică, prin acceptarea numelui de Biserică schimbându-se poziționarea istorică a Bisericii față de erezii și secte, Ortodoxia neacceptând istoric poziționarea ca Biserică și nici titulatura de Biserica pentru alte culte și confesiuni.
8. Este un Sinod care nu poate aparține de facto unității Bisericii și trebuie reevaluat pe deplin.
9. În spatele fiecărui Sinod Ecumenic a stat o analiză a Bisericii. Care este analiza Bisericii pe subiectul unității creștine? Pentru tema unității creștine, o temă ecumenică, ar fi trebuit ca la Sinoadele Ecumenice o perioadă, un interval foarte larg de dezbateri și analiză internă în Biserică pentru subiect, ținând cont că pentru probleme teologice punctuale ale Bisericii s-au alocat 50-100 de ani de analiză și dezbateri. Efortul de 100 de ani al Ecumenismului trebuia să fie unul intern în principal, nu doar unul extern.

Bibliografie:

1. Doru Nastasă, *Biserica Una, Ortodoxă, și Ecumenismul*, Cap. II.4, *Unitatea Bisericii în Ecumenism și în Sinodul din Creta*, pp. 151-231.
2. Doru Nastasă, *Unitatea creștină în Ortodoxie*, Cap. II.1-3, pp. 61-71.
3. Doru Nastasă, *Unitate, Cincizecime, Biserică*, Cap. II.1, *Sfântul Iustin Popovici și problema poziționării față de identitatea unică a Bisericii*, pp. 198-204.

VII. Următorii pași în Ortodoxie pe subiectul unității creștine. Un Sinod al Unității Creștine

Principalele puncte de discutat sunt:

1. Unitatea creștină este o problemă ecumenică, bimilenară, istorică, de o complexitate unică în istoria Bisericii, complexitate care nu poate fi gestionată doar instituțional, în cadru redus. De fapt, nu poate fi monopolizată și blocată soluționarea acesteia într-un cadru redus, instituțional.
2. Este nevoie de o problematizare și integrare largă în Biserică pe acest subiect.
3. Este nevoie de un *Sinod al Unității Creștine* cu o agendă precisă, care să discute punctele ridicate de Biserică pe subiect.
4. Sinodul trebuie să recapituleze capitolele anterior menționate, să parcurgă aceste puncte ridicate și să dea o direcție Bisericii pentru fiecare din acestea.
5. Volumele propuse doresc să fie suportul teologic pentru o astfel de discuție în Biserică pe subiectul unității creștine, fiind *o teologie ortodoxă a unității creștine*.

În cadrul acestui program am adresat Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române o solicitare publică pentru organizarea unui Sinod al Unității Creștine, în volumul „*Unitatea Creștină în Ortodoxie*”:

„Solicit Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române să aducă o discuție largă pe tema unității creștine, pe o problemă teologică majoră, deschisă de peste un mileniu, într-un Sinod larg, într-un Sinod al Unității Creștine.”

Bibliografie:

1. Doru Nastasă, *Unitatea creștină în Ortodoxie*, Cap. II, *Un Sinod al Unității Creștine*, pp. 61-76, Cap. III, *Concluzii*, pp. 77-88.
2. Doru Nastasă, *Biserica Una, Ortodoxă, și Ecumenismul*, Cap. III.2, *Necesitatea unui Sinod pentru problemele unității creștine și Ecumenismului*, pp. 317-326.
3. Doru Nastasă, *Unitate, Cincizecime, Biserică*, Cap. III, *Sinodul Unității Creștine în Ortodoxie*, pp. 221-232.

